

OLGA
TOKARCZUK

Străveacul
și alte vremi

Traducere din limba polonă
și note de Olga Zaicik

POLIROM
2023

Cuprins

Vremea Străveacului.....	5
Vremea Genovevei	8
Vremea îngerului Misiei.....	13
Vremea Kloskăi.....	16
Vremea Omului Rău.....	25
Vremea Genovevei	28
Vremea moșierului Popielski	37
Vremea Maicii Domnului din Jeszkotle	41
Vremea lui Michał	43
Vremea Misiei.....	45
Vremea râșniței Misiei.....	47
Vremea părintelui paroh.....	50
Vremea lui Eli	56
Vremea Florentynkăi	58
Vremea Misiei.....	63
Vremea Kloskăi.....	69
Vremea lui Michał	73
Vremea lui Izydor	77
Vremea moșierului Popielski	81
Vremea lui Pluszcz Înecatul	88
Vremea bătrânului Boski.....	91
Vremea lui Paweł Boski.....	94
Vremea Jocului	97
Vremea Misiei.....	101

Vremea lui Michał.....	104
Vremea Florentynkăi	107
Vremea casei	109
Vremea Papugowei.....	112
Vremea îngerului Misiei.....	116
Vremea Kloskăi.....	118
Vremea Rutei.....	121
Vremea lui Dumnezeu.....	130
Vremea moșierului Popielski	133
Vremea lui Kurt	137
Vremea Genovevei	143
Vremea Șenbertilor.....	146
Vremea lui Michał.....	148
Vremea lui Izydor	151
Vremea lui Ivan Mukta.....	156
Vremea Rutei.....	159
Vremea Misiei.....	161
Vremea Omului Rău.....	164
Vremea Jocului	166
Vremea Misiei.....	168
Vremea lui Michał.....	173
Vremea lui Pluszcz Înecatul	175
Vremea lui Michał.....	178
Vremea Genovevei	180
Vremea moșierului Popielski	185
Vremea Jocului	188
Vremea lui Paweł.....	190
Vremea ciupercăriei.....	193
Vremea lui Izydor	196
Vremea Kloskăi.....	201
Vremea Rutei.....	203

Vremea Misiei.....	206
Vremea Ad elkăi	209
Vremea lui Paweł.....	212
Vremea Rutei.....	214
Vremea Misiei.....	216
Vremea livezii	219
Vremea lui Paweł.....	222
Vremea Mortilor.....	225
Vremea Rutei.....	226
Vremea Jocului	229
Vremea Lilei și a Maiei.....	231
Vremea teilor.....	234
Vremea lui Izydor	236
Vremea Papugoweii.....	242
Vremea lui Izydor	247
Vremea Kloskăi.....	252
Vremea Jocului	254
Vremea lui Izydor	256
Vremea cățelei Lalka	262
Vremea nepoților lui Popielski.....	265
Vremea moșierului Popielski	268
Vremea Jocului	274
Vremea Stasiei Papugowa.....	276
Vremea lucrurilor cvadrupe.....	279
Vremea Misiei.....	287
Vremea lui Paweł.....	292
Vremea lui Izydor	296
Vremea Jocului	300
Vremea Ad elkăi.....	301

Vremea moșierului Popielski

Moșierului Popielski Dumnezeu i se arăta prin Jocul pe care i-l dăruise micul rabin. Moșierul încercase de mai multe ori să înceapă Jocul, dar pricepea greu indicațiile ciudate. Lua cărticica, citea mereu și mereu instrucțiunile, încât aproape că le știa pe de rost. Pentru a începe Jocul, trebuia să arunci cu zarul un unu, pe când moșierul arunca de fiecare dată un zero. Era contrar tuturor regulilor verosimilului, și moșierul își închipui că a fost înșelat. Zarul acela ciudat, cu opt fețe, poate că era falsificat. Dar vrând să joace corect, trebuia să aștepte până a doua zi – astea erau regulile Jocului – ca să arunce zarul din nou. Și iar nu reușea. Asta a ținut toată primăvara. La început amuzat, moșierul își pierdu mai apoi răbdarea. În vara tulbure a anului o mie nouă sute treizeci și nouă, se ivi în sfârșit acel Unu încăpățânat și moșierul Popielski răsufle ușurat. Jocul începu.

Avea nevoie acum de mult timp liber și de liniște. Jocul îl absorbea. Seara se închidea în bibliotecă, desfăcea planșa și mângâia vreme îndelungă zarul în palmă. Sau executa indicațiile Jocului. Îl enerva pierderea vremii, dar nu se putea opri.

— Va fi război, îi spuse soția.

— Într-o lume civilizată nu există războaie, răspunse el.

— Într-una civilizată poate că într-adevăr nu există. Dar aici va fi război. Uite, familia Pelski pleacă în America.

La cuvântul „America“, moșierul Popielski se mișcă neliniștit, dar nimic nu mai avea înțelesul de dinainte. De dinaintea Jocului.

În luna august, moșierul se înfățișă la recrutare, dar fu respins din cauza stării de sănătate. În septembrie ascultară radioul, cât n-au început să vorbească în germană. Soția moșierului îngropă argintăria în parc. Moșierul sta nopți întregi aplecat deasupra Jocului.

— Nici măcar n-au luptat. S-au înapoiat acasă. Paweł Boski nici n-a primit vreo armă în mână, povestea plângând soția moșierului. Am pierdut, Feliks.

El dădu din cap gânditor.

— Feliks, am pierdut războiul!

— Lasă-mă în pace, îi răspunse și se retrase în bibliotecă.

Zilnic Jocul îi descoperea ceva nou, ceva ce nu știuse, ce nu presimțise. Cum era cu putință?

Una dintre primele instrucțiuni era visul. Ca să se mute în câmpul următor, moșierul trebuia să viseze că e câine. „Ce ciudat“, gândea dezgustat. Dar se culca în pat, se gândea la câine și la faptul că el însuși putea fi un câine. În viziunile de dinaintea somnului se închipuia pe sine câine, un ogar care urmărește păsările de apă și le fugărește prin lunci. Dar noaptea visele lui făceau ce voiau ele. Era greu să înceteze a fi om. Un oarecare progres se ivi odată cu visul despre heleșteie. Visă că este

un crap măsliniu. Înota într-o apă verzuie, în care soarele era doar o lumină estompată. Nu avea nici soție, nici conac, nu-i aparținea nimic și nu-i păsa de nimic. A fost un vis frumos.

În ziua când nemții se iviră la el, moșierul visă în sfârșit, spre ziuă, că este câine. Că aleargă prin piața din Jeszkotle și caută ceva, nu știa nici el ce anume. Că dezgroapă în fața magazinului Șenberților niște resturi de mâncare și le înfulecă pofticios. Mirosul gunoiului de cai și excremente de oameni din crengi îl atrăgea. Sângele proaspăt îi mirosea ca ambrozia.

Moșierul se trezi uimit. „E irațional, e absurd“, gândi, dar se bucură că Jocul putea să continue.

Nemții s-au arătat foarte politicoși. Colonelul Gropius și încă unul. Moșierul ieși în fața casei. Încercă să păstreze distanța.

— Vă înțeleg, comentă colonelul Gropius mutra lui acră. Din păcate ne aflăm în fața dumneavoastră ca agresori, ca ocupanți, dar suntem oameni civilizați.

Voiau să cumpere multe lemne. Moșierul Popielski spuse că se va ocupa de furnizarea lemnelor, dar în adâncul inimii nu avea intenția să se întrerupă din Joc. Cu asta, toată convorbirea dintre ocupanți și cei ocupați s-a încheiat. Moșierul s-a înapoiat la Joc. Era bucuros că în sfârșit era câine și putea avansa în câmpul următor.

Noaptea viitoare visă că citește instrucțiunile Jocului. Cuvintele săltau în fața ochilor lui somnolenți, deoarece acea parte din moșier care visa nu se pricepea la citit.

„Al Doilea Univers a fost creat de Dumnezeu tânăr. Încă nu avea experiență și de aceea în această lume totul este palid și inexpressiv, iar

lucrurile se transformă mai iute în pulbere. Războiul ține veșnic. Oamenii se nasc, iubesc cu disperare și mor repede de o moarte subită, care bântuie peste tot. Și cu cât le aduce viața mai multă suferință, cu atât mai mult doresc să trăiască.

Străveacul nu există. Nici măcar n-a luat ființă, pentru că pe pământul unde ar fi putut fi întemeiat trec necontenit de la răsărit spre apus hoarde de oști înfometate. Nimic nu are nume. Pământul e găurit de bombe, ambele râuri, bolnave și rănite, mână la vale o apă tulbure și e greu să le deosebești. Pietrele se fărâmă în mâinile copiilor înfomețați.

În această lume Cain l-a întâlnit pe Abel pe câmp și i-a spus: «Nu există nici lege, nici judecător! Nu există lumea cealaltă, nici răsplată pentru cei drepti sau pedeapsă pentru răufăcători. Lumea asta nu a fost creată într-o îndurare, n-o cârmuiește compătimirea. De ce jertfa ta a fost primită și a mea respinsă? Ce-i pasă lui Dumnezeu de un miel mort?». Abel a răspuns: «Jertfa mea a fost primită fiindcă eu Îl iubesc pe Dumnezeu, a ta respinsă pentru că Îl urăști. Cei ca tine n-ar trebui să existe». Și Abel îl ucise pe Cain.“

Vremea lui Kurt

Kurt văzu Străveacul din camionul în care fuseseră aduși soldații Wehrmachtului. Pentru Kurt, Străveacul nu era diferit de alte sate străine prin care trecuse în țara aceea străină, dușmană. Satul se deosebea, de asemenea, prea puțin de cele pe care le știa din vremea vacanței. Poate că avea străzi mai înguste, case mai sărace, garduri caraghioase, strâmbe, și ziduri văruite. Kurt nu se pricepea la sate. Provenea dintr-un oraș mare și-i era dor de el. Acolo avea o soție și o fiică.

N-au încercat să se încartiruiască în casele țărănești. Au rechiziționat livada lui Cherubin și s-au apucat să-și construiască barăci de lemn. Într-una urma să fie bucătăria, de care dispunea Kurt. Căpitanul Gropius îl lua cu mașina de teren la Jeszkotle și la conac, la Kotuszów și în satele învecinate. Cumpărau lemne, vaci și ouă la prețurile stabilite de ei, foarte mici, sau nu plăteau defel. Atunci Kurt avu prilejul să vadă țara aceea inamică, înfrântă, de aproape, să se privească ochi în ochi. Vedea coșurile cu ouă scoase din cămară, având coaja galbenă, mânjită de găinaț, și privirile supărate, dușmănoase, ale țăranilor. Vedea vacile slabe, prăpădite, și admira dragostea cu care erau îngrijite. Vedea

găinile scormonind în grămezile de gunoaie, merele uscate pe acoperiș, pâinile rotunde coapte o dată pe lună, copiii desculți, cu ochi albaștri, ale căror voci pițigăiate îi aminteau de propria lui fiică. Dar toate îi erau străine. Poate din cauza limbii aspre, primitive, în care vorbeau acei oameni, poate din cauza trăsăturilor diferite ale feței. Uneori, când căpitanul Gropius perora oftând că toată această țară trebuie făcută una cu pământul și pe locul ei construită o nouă ordine, lui Kurt i se părea că are dreptate căpitanul. Ar fi pe aici și mai curat, și mai frumos. Alteori îi trecea prin minte gândul nesuferit c-ar trebui să se întoarcă acasă și să lase în plata Domnului acele bucăți de pământ nisipos, acei oameni, vacile și coșurile cu ouă. Noaptea visa trupul alb și moale al soției lui și totul în acel vis era familiar, sigur, diferit.

— Uite, Kurt, îi spunea căpitanul Gropius pe când făceau o expediție după alimente. Uite câtă forță de muncă există aici, cât spațiu, cât pământ. Privește, Kurt, râurile lor bogate. S-ar putea instala hidrocentrale în locul morilor lor primitive, s-ar putea trage linii electrice, construi fabrici, iar ei să fie – în sfârșit – mânați la lucru. Uită-te la ei, Kurt. Nici măcar nu sunt atât de răi. Eu chiar îi îndrăgesc pe slavi. Știi că numele lor provine de la cuvântul latin *sclavus* – slujitor? E un popor care are în sânge darul de a sluji.

Kurt nu asculta cu atenție ce spune. Îi era dor de casă.

Luau tot ce le pica în mână. Uneori, când intrau într-o gospodărie, lui Kurt i se părea că oamenii aceia abia au isprăvit de ascuns